

božićnog sadržaja, tako je i ovaj pregled skladbi s božićnom tematikom, vjerujemo, nepotpun, a mogao bi biti i drugačiji; napravljen je bez nakane za većim vrednovanjem. Dugujemo izbor iz hrvatske glazbene baštine za božićno vrijeme kao i za vrijeme slavlja pashalnog misterija.

PJESNIŠTVO GRADIŠĆANSKIH HRVATA

Ptići i slavuji — Hawks and nightingales, Suvrimento gradišćansko-hrvatsko pjesništvo — Current burgenland croatian poetry, Wien, 1983.

Jurica Milin

Kao prilog obilježavanju 450. obljetnice doseljenja Gradišćanskih Hrvata u novu domovinu, objavljena je dvojezična (gradišćansko-hrvatski-engleski) knjiga pjesama suvremenih pjesnika ove narodne zajednice. To je prvi slučaj da se poezija Gradišćanskih Hrvata predstavlja engleskom jezičnom području. Zbog toga ovo djelo označuje prvorazredan kulturni događaj za naše sunarodnjake u Austriji.

Ptići i slavuji izbor su iz pjesama 8 hrvatsko-gradišćanskih pjesnika. Dvojica od njih pripadaju starijoj generaciji, a šestorica mlađoj. Kod starijih pjesnika naglašeno je prisutan utjecaj velikog preporoditelja i književnog barda Mate Meršića Miloradića (1850—1928). Oni su dublje vezani za sudbinu svoga naroda izloženog stalnoj asimilaciji i zbog toga vrše ulogu narodnih prosvjetitelja. Mlađi su napustili tradiciju, ali ne i svoj osnovni zadatak, a taj je: njegovanje i razvijanje materinskog jezika kao uvjet narodne samobitnosti zajednice kojoj pripadaju. Mlađi pjesnici žele približiti svoj rad suvremenim tokovima pjesništva kako matičnog, tako i većinskog naroda. Neki su od njih u tome u potpunosti i uspjeli, stvarajući poeziju koja predstavlja svojevrsan most između hrvatske i austrijske književnosti. U tom kontekstu ova knjiga ima svoje posebno mjesto u suvremenoj književnosti cijeloga hrvatskog naroda.

Književnost Gradišćanskih Hrvata moramo promatrati kao dio složenih međusobnih utjecaja, što je posljedica društvenog i političkog položaja njih kao narodne manjine. Činjenica što je pjesništvo razvijenije od drugih književnih vrsta otkriva nam snažne asimilacione procese koji prijete da izbrišu ovaj narodni organizam i kulturni entitet iz etničke karte Evrope. U godišnjici velikog jubileja moramo s posebnim uvažavanjem i pažnjom primiti ovo djelo, kao antologiju suvremene gradišćansko-hrvatske poezije, ali i kao dokaz da materinski jezik ove narodne zajednice još živi i još je u mogućnosti za najsuptilniju pjesničku upotrebu. To je dokaz promašenosti one ideje koja se širi u Austriji o arhaičnosti i petrificiranosti ovog jezika u smislu njegove nesposobnosti za književnu nadgradnju.

Kroz svoj materinski jezik narodne manjine potvrđuju svoj etnički identitet, a dok je pjesnika koji pišu ovim jezikom, asimilacija neće imati svoj pogubni finale.

Knjiga »Ptići i slavuji« sadrži pjesme slijedećih pjesnika:

AUGUSTIN BLAZOVIĆ (r. 1921), ANTON LEOPOLD (r. 1928), ANDI NOVOSEL (r. 1948), EVALD HOLD (r. 1954), HERBERT GASSNER (r. 1955), PETER TYRAN (r. 1955), JURICA ČENAR (r. 1956), i DOROTEJA LIPKOVIĆ (r. 1957).

Nomeknuta borba za etničko samoodržanje odrazila se i izborom tema ovih pjesnika. Pretežno su to sadržaji vezani uz narodnosnu problematiku, materin-

ski jezik, traženje identiteta, vezanost uz rodni krajolik i zavičaj, da bi se kod mladih pjesnika krug interesa proširio na šire svjetske i etičke sadržaje. Kao primjer narodnosne problematike navodimo antologijsku pjesmu A. Blazovića **JUG**:

U mojoj krvi klije žega juga,
Sva gola strast Dinarske planine,
Jadrana plavog tajne dubine.

U mojoj krvi bdije čežnja juga.
U mojoj krvi klije borba juga,
U kojoj seljak mučno reže brazdu,
U kojoj mati rodi djecu hrabru,
U kojoj biju moji pređi Turka.

U mojoj krvi svira radost juga,
U pjesmama, u ritmu burnog plesa,
Kad kolo gazi divlja mlada četa.

U mojoj duši cyate mladost juga,
U njoj se grli veselje i tuga
Ko sunčan jug i sudbina Slavena.

Ovom prilikom moramo kazati da A. Blazović kao najsnažnija pjesnička individualnost među Gradišćanskim Hrvatima nije adekvatno predstavljen. Izbor iz njegova bogatog pjesničkog djela mimoišao je ono najbolje što je ovaj pisac stvorio.

Mladi pjesnici su ujednačene kvalitete. Raduje činjenica da svaki od njih nastoji pronaći vlastiti pjesnički jezik i izgraditi svoju autorsku ličnost. Njihov jezik i ritam su specifično gradišćansko-hrvatski, iako su tematski potpuno izvan tradicionalnih okvira. To na najbolji način potvrđuje da je jezik ove narodne zajednice postao pravi književni jezik. Naravno, odnos prema gradišćansko-hrvatskom književnom standardu u mladih je nešto slobodniji nego u starijih, ali to ne umanjuje vrijednost njihove poezije. Ova knjiga pokazuje da pjesništvo Gradišćanskih Hrvata ima sigurnu budućnost, a to je velik prilog etničkom razvoju ove narodne zajednice.

Mladi gradišćansko-hrvatski pjesnici grade most između austrijske i hrvatske književnosti. Od njih se očekuje da taj zadatak ostvare svojim autentičnim stvaralaštvom. Tamo gdje pokušavaju oponašati uzore bilo iz austrijske, bilo iz hrvatske književnosti, ne uspijevaju dati ništa novo. Zbog toga moraju voditi računa i o tome da ne prekinu vezu sa svojom književnom tradicijom, jer prvenstveno su dio gradišćansko-hrvatskog duhovnog prostora i unutar tog prostora određuje se njihov značaj i njihova veličina.

Kao primjer tematskih i estetskih opredjeljenja mladih gradišćansko-hrvatskih pjesnika navodimo pjesmu H. Gassnera **MAJAKOVSKI**:

dok
je još na ovoj zemlji
ljudi
bez kruha u truhu
bez krova nad glavom
bez knjige u ruci
dok još
gazu grube čizme slabijega
neka grmi i grmi
tvoj neumorni bubanj,
Majakovski!
tvoje riči tvoje pjesme
su moćno oružje
strijele u mraku
i danas
i za nas.

Treba naglasiti i uspješnost engleskih prijevoda pjesama u ovoj zbirci. Gradišćansko-hrvatska poezija na pravi je način predstavljena čitateljima engleskog govornog područja. To je zasluga američko-austrijskog prevoditelja Herbeta Kuhnera i gradišćansko-hrvatskog pjesnika Petera Tyrana. Predgovor knjizi napisao je dr. Nikola Benčić, a likovnu opremu dao je mladi umjetnik Erich Novosel.

Knjiga *Ptići i slavuji* na zavidnoj je grafičkoj i estetskoj razini. To je djelo koje dostojno može reprezentirati kulturu Gradišćanskih Hrvata i zbog toga je vrijedan prilog obilježavanju 450. obljetnice njihova doseljenja u novu domovinu.

DUHOVNA GLAZBA NA SPLITSKOM LJETU 1983.

(Koncert Hrvojke Mihanović)

Petar Zdravko Blajić

Ovogodišnje splitsko glazbeno ljeto obogaćeno je i s nekoliko koncerata duhovne glazbe. Spomenimo nastup *Splitskog vokalnog okteta* u kripti katedrale u okviru *Delmatskih svečanosti* što ih je organizirao Turistički savez Splita a realizirala Dalmacijakonzert. Program se je, po želji organizatora, sastojao isključivo od skladbi gregorijanskog koral. U istoj organizaciji i u okviru istih svečanosti dva puta su nastupili stari crkveni pjevači — bratimi »splitskog kruga«, t. j. iz Solina, Vranjica, Stobreća i Velog Varoša u Splitu sa starim crkvenim napjevima. Jedan i drugi koncert je izazvao znatno zanimanje, osobito kod glazbeno kvalificiranije publike. Šteta što su u društvenom tisku ta dva koncerta tek usputno spomenuta a nisu dobila odgovarajuće osvrt. Oktetom je ravnao Petar Zdravko Blajić a nastupe starih crkvenih pjevača je organizirao i animirao Ljubo Stipišić. Mokranjčevu *Liturgiju* u okviru *Splitskog ljeta* izveo je ženski zbor sa solistima iz Beograda *Collegium musicum* s dirigentom Darinkom Matić. Svaki nastup toga zbora uvijek zaslužuje najviše pohvale.

Bilo je i drugih glazbenih manifestacija koje su u svom programu sadržavale po koju točku i iz duhovne glazbe. Posebno bismo ovdje spomenuli cjelovečernji koncert za orgulje što ga je u crkvi Gospe od zdravlja 9. kolovoza održala Hrvojka Mihanović, kćerka poznatog znanstvenog radnika prof. Nedjeljka Mihanovića.* Koncert se sastojao od skladbi najpoznatijih skladatelja za orgulje od XVII. do našeg XX. stoljeća: L. N. Clérambault, *Suite du premier ton* (Grand plein Jeu, Fugue, Trio); D. Buxtehude, *Preludij i fuga D-dur*; J. S. Bach, *Korali* (Wenn wir in höchsten Nöten sein, Liebster Jesu, wir sind hier, Largo — Orgelkonzert Nr. 5, Nun komm' der Heiden Heiland) i *Toccata i fuga d-mol*; C. Franck, *Koral N. 3. a-mol*; M. Reger, *Toccata d-mol*. Neke od ovih skladbi vrlo su zahtijevne tehnike i u svoje programe uvrštavaju ih orguljaši s dužom liturgijskom i koncertnom praksom.

* Hrvojka je rođena 1961. u Zagrebu; studentica je 3. godine Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (književnost) i 3. godine orgulja na Institutu za crkvenu glazbu pri Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu. Završila je Srednju muzičku školu »Vatroslav Lisinski« s glavnim predmetima: glasovir i tonski slog. Prve dvije godine studija orgulja slijedila je zagrebačku školu u duhu tradicija zagrebačkog katedralnog orguljaša i skladatelja Franje Dugana (1874—1948). Studirajući u klasi prof. Olivija Repeca, učenika poznate francuske orguljašice Marie-Claire Alain, usmjerava se u trećoj godini studija prema upoznavanju suvremenih interpretacijskih pogleda. Praksu crkvenog sviranja obavlja kao pomoćni orguljaš Bazilike Srca Isusova u Zagrebu pod vodstvom orguljaša p. Loranda Kilbertusa.

Na ovom svom prvom koncertu mlada orguljašica je među splitskom publikom imala lijepi broj svojih plemenjaka i drugih Poljičana, a svirala je kao